पञ्च अवसन्नतया बाधिततया तिष्ठन्तीत्यस्मिन्निति पुरुषावस्थम् अतएव शिरआद्यवयवरहितत्वादव्ययम् अबाध्यत्वाच्च परमार्थम् अबोधयत्। तस्यापि गुरुमाह इष्टेत्यादिना। इष्टसत्रेण आत्मयज्ञेन हेतौ तृतीया, अध्ययनेन वसतीतिवत्, सम्यक् पृष्टं प्रश्नो यस्य स संपृष्टः, आत्मज्ञानार्थं कृतप्रश्न इत्यर्थः। व्यक्तिं बाध्यत्वाबाध्यत्वेन स्पष्टताम् देवदर्शनः दिव्यदृष्टिरित्यर्थः। सांख्यसम्मतं गुणपुरुषान्तरज्ञानात् कैवल्यं प्रधानं चोपादानमिति पक्षं निरस्यति यत्तदिति, अक्षरमेव जगदुपादानतया नानारूपं न तु क्षरं प्रधानम्, अव्ययं ब्रह्मैव प्रतिपेदे ज्ञातवान्, न तु गुणपुरुषान्तरम्। भगवान् मार्कण्डेयः सनत्कुमारो वा"।

कापिल्य त्रि० कपिलेन निर्वृत्तादि कपिल+चतुरर्थ्यां सङ्काशा० ण्यः। कपिलेन निर्वृत्तादौ।

कापिवन न० द्व्यहसाध्ये अहीने यागभेदे "द्व्यहास्त्रय"इत्युपक्रमे "आङ्गिरसचैत्ररथकापिवनाः" कात्या० २३।२।३। "चैत्ररथमन्नाद्यकामः कापिवनं स्वर्गकाम इति द्व्यहाः" आश्व०श्रौ० १०।२।३।

कापिश न० कपिशा माधवी तत्पुष्पम् साधनत्वेनास्त्यस्य अण्। माधवीलताकुसुमजाते मद्यभेदे हेमच०।

कापिशायन त्रि०कपिशेव स्वार्थेऽण् तत्र जातं "कापिश्याः ष्फक्" पा०ष्फक्। माधवीपुष्पलताजाते मद्ये जटा०। "कापिशायन सुगन्धि विघूर्णन्" माघः। देवतायां पु०धर०। द्राक्षायां स्त्री सि०कौ० षित्त्वात् ङीष्। [पिशाचे त्रिका०।

कापिशेय पु० स्त्री कपिशाया अपत्यम् ढक्। कपिशापत्ये

कापिष्ठल पु० कपिष्ठलस्येदम् अण्। मध्यदेशभेदे बृह० स०। कूर्मविभागे "औदुम्बरकापिष्ठलगजाह्वयाश्चेति मध्यमिदम्" इत्युक्तेस्तस्य मध्यदेशत्वम्।

कापिष्ठलि पु० स्त्री कपिष्ठलस्य गोत्रापत्यम् इञ्। कपिष्ठलगोत्रापत्ये स्त्रियान्तु क्रौड्या० ष्यञ्। कापिष्ठिल्या इति भेदः। यून्यपत्ये तु "यञिञोश्च" पा० फक्। कापिष्ठलायन तद्गोत्रयुवापत्ये पु०।

कापुरुष पु० कुत्सितः पुरुषः कोः का। १कुत्सिते पुरुषे "शत्रोर्विख्यातवीर्य्यस्य व्यञ्जनीयस्य विक्रमैः। पश्यतोयुद्धलुब्धोऽहं कृतः कापुरुषस्त्वया" रामा० कापुरुषस्येदमण्। २कुत्सितपुरुषसम्बन्धिनि त्रि०। "स्त्रीषु शौर्य्यमनथासु परदारप्रधर्षक!। कृत्वा कापुरुषं कर्म्म शूरोऽहमिति मन्यसे" रामा०। स्त्रियां ङीप्। ब्राह्मणादि० भावे कर्म्मणि च ष्यञ्। कापुरुष्य तद्भावे तत्कर्म्मणि च न०।

कापेय न० कपेर्भावः कर्म्म वा "कपिज्ञात्योर्ढक्" पा० ढक्। १कपेर्भावे कर्म्मणि च। अपत्ये इदन्तत्वात् ढक्। २कपिगोत्रापत्ये अनाङ्गिरसे पुंस्त्री ३शौनकर्षौ पु०शब्दचि०। स्त्रियां गोत्रप्रत्ययान्तत्वात् ङीष्। तस्येदं ढक्। कपिसम्बन्धिनि त्रि० स्त्रियान्तु ङीप्। "कच्चिन्नु खलु कापेयी सैव ते चलचित्तता" रामा०।

कापोत न० कपोतानां समूहः अण्। १कपोतसमूहे कपोतस्येदम्। "अनुदात्तादेः" पा०अञ्। २कपोतसम्बन्धिनि त्रि० स्त्रियां ङीप्। "अतिथिव्रती क्रियावांश्च कापोतीं वृत्तिमास्थितः" भा०व० २५९अ०। "कापोतीं वृत्तिं-स्वल्पसंग्रहरूपाम्" नीलकण्ठः" "स्तुवन् वृत्तिं स कापोती दुहित्रा स ययौ पुरात्" भाग० ९,१८,१५, "कापोती मुञ्छवृत्तिम्" श्रीधरः। कपोतस्य यथा उञ्छवृत्तित्वमल्पसंग्रहत्वञ्च तथा कपोतलुब्धकीयशब्दे १६७०पृ०दर्शितम्। कापोतवर्णोऽस्त्यस्य अर्श० अच्। ३सौवीराञ्जने ४रुचके (सर्ज्जिकाक्षारे) न० मेदि०। ५कपोताभवर्णे पु० ६तद्वति त्रि० हेम०। ७ओषधिभेदे स्त्री गौ०ङीष्। तल्लक्ष्मस्थानमुक्तं सुश्रुते "कौशिकी भरितं तीर्त्वा सञ्जयन्त्यास्तु पूर्वतः। क्षितिप्रदेशोवल्मीकैराचितोयोजनत्रयम्। विज्ञेया तत्र कापोती श्वेता वल्मीकमूर्द्धसु" सुश्रु०। ओषधिलक्षणादिकथने।

कापोतक त्रि० कपोताः सन्त्यस्याम् नडा०छः कुक् च कपोतकीयः तत्रभवः अण् विल्वका० छस्य लुक्। कपोतकीयभवे। [कपोतडिम्बसमुदाये।

कापोतपाक्य पु०कपोतानां पाकः डिम्बः तेषां पूगः ण्यः।

कापोताञ्जन न० कापोतं च तदञ्जनं चेति कर्म०। सौवीराञ्जने अमरः।

काप्य पुंस्त्री कपेर्गोत्रापत्यम् आङ्गिरसः "कपिबोधादाङ्गिरसे" पा० यञ्। १कपिगोत्रापत्ये आङ्गिरसे। स्त्रियान्तु शार्ङ्गरवादौ काव्येत्यत्र काप्य इति पाठान्तरे ङीन् यलोपः कापी। यङन्तत्वात् यून्यपत्ये फक्। काप्यायनः कपिगोत्रयुवापत्ये, स्त्रियान्तु लौहिता०ष्फः षित्त्वात् ङीष्। काप्यायनी। अनाङ्गिरसे तु "इतश्चानिञः" पा०ढक्। कापेय इति भेदः। कुत्सितमाप्यम् कोः का। २पापादौ त्रि०

काप्यकर त्रि० कुत्सितमाप्यं काप्यं पापं करोति धातूनामनेकार्थत्वात् कथयति कृ—ताच्छील्यादौ—ट। पापं कृत्वा परस्य कथके स्वपापवक्तरि शब्दर०। कर्म्मणि अण्। काप्यकारोऽप्यत्र त्रि०त्रिका०।